

**ፖሊቲካን ሃይማኖትን- ናይ ኤርትራ ቅልውላው- Eritrean
Opposition Crisis**

ብፍሰሃ ናይር

**" Build A Wall between State and
Religion"**

Thomas Jefferson

አብ ታሪኽ ኤርትራ እንተረከና ካብ ፖሊቲካዊ ቃልሲ ክሳብ ብረታዊ ቃልሲ ቀጺሉ ድማ ድሕሪ ናጽነት ኤርትራ እቲ ቀንዲ ምንጪ ክሳብ ሕጂ እውን ክፍታሕ ዘይተኻእለ ፖሊቲካዊ ምሕደራን ሃይማኖትን ፈሊኻ ዘይምርኣይ ኢዩ፤ ምንጪ ናይ ግርጭት አብ ኤርትራ አብ ሃገራዊ መንነት ወይ ድማ ካብ ስነ-ሓሳብ ዝመንጨወ ዘይኮነስ አብ ትሕቲ ሃገራዊ መንነታት ከም ሃይማኖት፣ ዓለት ቋንቋ፣ አውራጃ ኢዩ፣ እቲ ቀንዲ መሃንድስ ናይዚ መንነታት እቲ አብ ኤርትራ ነጊሱ ዘሎ ስርዓት ውልቀ መላኺ ኢሳያስ ኢዩ፣ ስዒቡ ድማ እቲ ሎሚ አብ ደንበ ተቃውሞ ዝርከብ ዘሎ አሰፂኹዮ አብ ፖሊቲካዊ ይኹን በርገሳዊ አብ ሃገራዊ መንነት ዘይኮነ አብ ሃይማኖታውን፣ ብሄራውን፣ አውራጃውን ዝተወደበ ኢዩ፤ ፊክሶ ኢዩ አብ ውሽጢ ኤርትራዊ መንነት ወይ ሃገረ ኤርትራ ብዙሓት ሕዝብታትን ቋንቋታትን ሃይማኖትን ከምዘሎ ፍሉጥ ኢዩ፣ እቲ ተሳኢኑ ዘሎ ጥበብን አፍልጦን ነዚ መንነታት እዚ ከመይ ተመሓድሮ እዩ። እቶም ፖሊቲካ ፈሊጣውያን ኤርትራ ነዚ መንነታት እዚ እናመዘመዙ ሕዝቢ አብ ሓድሕዱ እምነት ከይሕድርን ብሓንሳብ ብሰላም ዝነበረሉ ክንዲ ዘናዲ አብ ናይ ሓድሕድ ጽልእን ባእስን ይኣቱ እታ ሃገር ከም ሃገር ዘይኮነትስ ናይ ውግእ ጎይቶት/ War-Lords/ ዝዕንድሩላ ቦታ ኮይና ትተርፍ፣ እዚ ከይከውን እዩ ድማ አህጉራዊ ማሕበረ ሰብ አብዚ ግዜዚ አብ ከም ኤርትራ ዝአመሰላ ሃገራት ዘገድሶም ደሞክራሲያዊ ስርዓት ንምእትታው ዘይኮነስ ብዝኾነ አገባብ አብታ ሃገር ጸጥታን ሰላምን/ stability and security/ ንኦም ብዘገልግል ከመሓድር ዝኽእል ሓይሊ ዝመርጹ።

ሎሚ አብዚ መበል 21 ዘመን አብ ኤርትራዊ ማሕበራዊ መራኸቢ ብዙሓን ገኒኑ ዝርከብ ናይ ቃላት ውግእ ዝሕፍርን ዘሕንኽን አብ ሓቅነትን ወድዕነትን ኤርትራን ሕዝባን አተሓሳስባን እምነታትን ዘየሎ ካብ ጸቢብ አተሓሳስባ ውልቀ ሰባት ዝምንጩ፤ ሓደገኛን ሰራምን ጸረ-ሰላምን ደምክራሲያን አብ ኤርትራ ኢዩ። ብወገን ዓለም- ለኽ

እንተረኤና እውን ፣ ሕሉፍ - ኢስላማውያንን ፣ ሕሉፍ የማናውያን ሃገራውያን አብ ምዕራባውያን ሃገራት ንርኢ ኣሎና ክሊቲኦም ድማ ዕላማኦም ሓደ ኢዩ።

ሕሉፍ ኢስላማውያን ይኹኑ ሕሉፍ-ሃገራውያን ክልቲኦም ተጻረርቲ ክነሱም ናይ ሓባር ዕላማኦም ግን ኣንጻር ደሞክራሲያን አብ ዓለም ደሞክራሲያዊ ስርዓታት ንምፍራስን፣ ብኣንጻሩ ምልክነት ንምንጋስ ኢዩ። ዕላማ ናይ ኤርትራ ኣግኣዝያውያንን ናይ ኤርትራ ኢስላማውያንን እውን ዕላማኦም ንመስርሕ ደሞክራሲያን አብ ኤርትራ ሰላምን ደሞክራሲያን ከይህሉ ንምልክነት ናይ ሓደ- ውልቀ አብ ሃይማኖትን ዓለታትን ዝተመስረት ምሕደራ አብ ኤርትራ ንክህሉ ዝንቀሳቀሱ ባእታት ኢዮም።

ሎሚ እቶም የማናውያን ሃገራውያን አብ ምዕራባውያን ሃገራት ዝኸተልዎ ስትራተጂ እቲ ኩሉ ፖሊቲካውን ቁጠባውን ማሕበራውን ጸገማት ዝመጽእ ዘሎ በዞም ስደተኛታትን ኢስላምን ኢዩ ኢሎም ኣንጻሮም ይንቀሳቀሱ። ብወገን በቶም ኣግኣዝያንን ሕሉፍ- ኢስላማውያን ኤርትራውያን ዝካየድ ዘሎ ምንቅቃሳት እውን፣ አብ ኤርትራ ዘሎ ፖሊቲካዊ ፣ ቁጠባዊ ፣ ማሕበራዊ ጸገማት ብሰንኪ ምሕደራ ክርስትያን ኢዩ ይብሉ። እቶም ኣግኣዝያን ድማ ናይ ኤርትራ ጸገም ኢስላማውያን ኢዮም፣ ካብ ኤርትራ ክወጹ ኣለዎም ይብሉ። ክልቲኦም ኣግኣዝያውያንን ይኹኑ ኢስላማውያን አብ ኤርትራ ዕልመናዊ መንግስቲ ዘይኮነ ናይ ሃይማኖት መንግስቲ ክተኸሉ ኢዩ ናይ ርሑቅ ዕላማኦም። አብ ታሪኽ ከምዝረኤናዮ እዚ ክልተ እምነታት አብ ምዕባለ ሕብረተ-ሰብ ዓለም ኣሉታውን ኣዋንታውን ግደ ነርዎን ኣለዎን፣ አብ ታሪኽ ክርስትናዊ ኣተሓሳስባ ዘለወን ሃገራት በብግዜኡ ብዙሕ ውግኣትን ግርጭታትን ተኻዪዱ ኢዩ። ንኣብነት እቲ ካብ 1618-1648 አብ መንጎ ካቶሊካውያንን፣ ፕሮተስታንትን ዝተኻየደ ክሳብ ሕጂ እውን ኣሰሩ ዝርኤ ዘሎ ሓደ ምስክር ሃይሞኖት ክሳብ ክንደይ አብ ፖሊቲካዊ ሕይወት ኣትዩ ከምዝነበረን፣ እዚ ድማ ድሕሪ ብዙሕ ቃልስን ጸዕርታትን ሃይማኖት ካብ መንግስትን ፖሊቲካን ክፍለ ከምዘለዎ፣ ሎሚ ዝበዝሓ ሃገራት ዓለም፣ ዝመሓደሩሉ ኣገባብ ምሕደራ ኢዩ።

አብተን ዓረባውን ኢስላማውን ሃገራት ግን ገና አብዚ ደረጃ እዚ ሰለዘይተበጽሑ አብዚ መበል 21 ዘመን አብ ውግእ ሓድሕድ- ሱኒ ኣንጻር ሺዓ ይካየድ ኣሎ። ሕሉፍ ሓሊፉ ድማ ገለ ሓይልታት አብቲ ናይ መበል 16 ክፍለ ዘመን ናይ ካሊፋታት ምሕደራ ክምለሱ ዝደልዩ ሓይልታት ኢስልምና ሎሚ ንመላእ ዓለም አብ ኢስላምና ንምቅያር ዝቃለሱ (ISIL-ISIS)ኣለዉ። ገለ ፈለጣትን መራሕትን ሃይማኖት ኢስልምናን ሃገራትን ደሞክራሲያን ዕልማናዊ መንግስታት ኣንጻር ሃይማኖት ኢስልምናን ኣተሓሳስባን ሰለዝኾና፣ ከምዚ ዓይነት ምሕደራ በቶም አብ ኢስልምና ዝኣምኑ ሕዝብታት ቅቡል ጥራሕ ዘይኮነ ሓራም- ገበን እውን ኢዩ ዝብሉ ኣለዉ። ዕልመናዊ መንግስቲ ማለት ግን ኣንጻር እምነታት ዘይኮነስ፣ እምነትን፣ መንግስትን ዝፈሊ፣ አብ ናጽነት ናይ እምነታት

ኢድ ዘየኤቱ ስርዓታት ምሕደራ ዝበዝሓ ሃገራት ዓለምና ዝኸተልኦ ዕልመናዊ ምሕደራ ኢዩ።

ሎሚ ኣብዚ መበል 21 ዘመን ኣብ ዝሓላፈ ዘመን ናይ ካሊፋታት ክንምለስ ኣሎና ደሞክራሲያን ሰብኣዊ መሰላትን ብሕጊ ኢስልምና ክኸውን ኣለዎ፤ ሃይማኖትን መንግስትን ክፍለ የብሉን ዝብሉ ኣብ ደንበ ተቃውሞ ኤርትራ ፖሊቲካውን በርገሳውን ማሕበራት ኣለዉ። ኣብ ዝበዝሓ ሃገራት ዓረብን ኣብ ኢስልምና ዝኣምና ሃገራትን መሰል ውልቀ-ሰብ፣ ይኹን ሰብኣዊ መሰላት ብሓፈሻ ቅቡል ኣይኮነን፤ እሞ እንታይ ኢዩ እቲ ጸገም ሃይማኖት ኢስልምናዶ ደሞክራሲያዊ ፍልስፍና፣ ኣብ ኤርትራኽ ብኸምዚ ኣረዳድኦ ኣብ መንጎ መንግስትን ሃይማኖትን ኣይፍለን ዝብልን ክፍለ ኣለዎ ዝብልን ብሓንሳብ ከናብር ይኸእልዶ፤ እስከ ምሁራትና ካብ ክልቲኡ ሸነኽ ብዛዕባዚ ኣረኣእያ ኣጽንዑልና

ኣብ ታሪኽ ከምዝረኤናዮ እዚ ክልተ እምነታት ኣብ ምዕባለ ሕብረተ-ሰብ ዓለም ኣሉታውን ኣዋንታውን ግደ ነርዎን ኣለዎን፤ ኣብ ታሪኽ ክርስትናዊ ኣተሓሳስባ ዘለዎን ሃገራት በብግዜኡ ብዙሕ ውግኣትን ግርጭታትን ተኻዩዱ ኢዩ፤ ንኣብነት እቲ ካብ 1618-1648 ኣብ መንጎ ካቶሊካውያንን፣ ፕሮተስታንትን ዝተኻየደ ክሳብ ሕጂ እውን ኣሰሩ ዝርኤ ዘሎ ሓደ ምስክር ሃይሞኖት ክሳብ ክንደይ ኣብ ፖሊቲካዊ ሕይወት ኣትዩ ከምዝነበረን፣ እዚ ድማ ድሕሪ ብዙሕ ቃልስን ጸዕርታትን ሃይማኖት ካብ መንግስትን ፖሊቲካን ክፍለ ከምዘለዎ፣ ሎሚ ዝበዝሓ ሃገራት ዓለም፣ ዝመሓደሩሉ ኣገባብ ምሕደራ ኢዩ፤ ኣብተን ዓረባውን ኢስላማውን ሃገራት ግን ገና ኣብዚ ደርጃ እዚ ሰለዘይተበጽሑ ኣብዚ መበል 21 ዘመን ኣብ ውግእ ሓድሕድ- ሱኒ ኣንጻር ሺዓ ይካየድ ኣሎ፤ ሕሉፍ ሓሊፉ ድማ ገለ ሓይልታት ኣብቲ ናይ መበል 16 ክፍለ ዘመን ናይ ካሊፋታት ምሕደራ ክምለሱ ዝደልዩ ሓይልታት ኢስልምና ሎሚ ንመላእ ዓለም ኣብ ኢስላምና ንምቅያር ዝቃለሱ (ISIL-ISIS)ኣለዉ።፤ ገለ ፈለጣትን መራሕትን ሃይማኖት ኢስልምናን ሃገራትን ደሞክራሲያን ዕልማናዊ መንግስታት ኣንጻር ሃይማኖት ኢስልምናን ኣተሓሳስባን ሰለዝኾና፣ ከምዚ ዓይነት ምሕደራ በቶም ኣብ ኢስልምና ዝኣምኑ ሕዝብታት ቅቡል ጥራሕ ዘይኮነ ሓራም- ገበን እውን ኢዩ ዝብሉ ኣለዉ። ዕልመናዊ መንግስቲ ማለት ግን ኣንጻር እምነታት ዘይኮነስ፣ እምነትን፣ መንግስትን ዝፈሊ፣ ኣብ ናጽነት ናይ እምነታት ኢድ ዘየኤቱ ስርዓታት ምሕደራ ዝበዝሓ ሃገራት ዓለምና ዝኸተልኦ ዓለማዊ ምሕደራ ኢዩ።

ሎሚ ኣብዚ መበል 21 ዘመን ኣብ ዝሓላፈ ዘመን ናይ ካሊፋታት ክንምለስ ኣሎና ደሞክራሲያን ሰብኣዊ መሰላትን ብሕጊ ኢስልምና ክኸውን ኣለዎ፤ ሃይማኖትን መንግስትን ክፍለ የብሉን ዝብሉ ኣብ ደንበ ተቃውሞ ኤርትራ ፖሊቲካውን በርገሳውን ማሕበራት ኣለዉ። ኣብ ዝበዝሓ ሃገራት ዓረብን ኣብ ኢስልምና ዝኣምና ሃገራትን መሰል ውልቀ-ሰብ፣ ይኹን ሰብኣዊ መሰላት ብሓፈሻ ቅቡል ኣይኮነን፤ እሞ እንታይ

ኢዩ እቲ ጸገም ሃይማኖት ኢስልምናዶ ክርስትና ደሞክራሲያዊ ፍልስፍና፣ ኣብ ኤርትራኽ ብኸምዚ ኣረዳድኦ ኣብ መንጎ መንግስትን ሃይማኖትን ኣይፍለን ዝብል ኣምር ኣብተን ፖሊቲካዊ ውድባት ኣብ ደንበ ተቃውሞ ደለይቲ ደሞክራሲያዊ ለውጢ ይርከቡ።

ትፈልጥዎዶ.....ቅድሚ ሃይማኖት፣ ሰብኣውነት ኢዩ ዝቅድም፣ ንሕና ደቂ /ሰባት ክሳብ ክንደይ ኢና ምቆምያታት እምነታት ሰብኣዊ መሰላትን፣ ኣህጉራዊ ውዕል ብዛዕባ ቁጠባውን ማሕበራውን ባህላውን መሰላት፣ ከምኡ ድማ ኣህጉራዊ ውዕል ብዛዕባ ሲቪላውን ፖሊቲካውን መሰላት ማእከል ገርና ምስ ሰብ ንነበር ኢዩ እቲ ስኢናዮ ዘሎና ኣፍልጦን፣

ኩልና ደቂ ሰባት ሓራ ኮና ማዕረ ክብርን መሰልን ዘሎና ኢና፣ ኣእምሮን ሕልናን ዝተዓደልና ብምጃና ድማ ኣብ ነንሕድሕድና ብመንፈሳዊ ሕውነት ክንቀራረብን ክንነበርን ንኸእለሉ ጥበብ ፍልጠትን ንድለ እምበር ኣነባ ካብዚ ብሔርኣነባ ቋንቋይ ካብ ናትካ ይስልጥን..... ናተይ ሃይማኖት ኢዩ ንመንግስተ ሰማይ ዘእቱ.....እዚ ኹሉ ጃህራ ኣብዛ እነነብረላ ፕላነት ዓለምና ምትፍናንን ጽልእን እንተዘኮይኑ ምንም ረብሓ የብሉን፣ ናይ ወዲ ሰብ እምነት ብሕታዊ ኮይኑ፣ ኩልና ብሰላም ክንነበር ስራሕናን ምስ ሰብ ዝምድናናን ሰብኣውነት/ Humanity ማእከል ዝገብረ ክኸውን ኣለዎ እምበር ኣብ ንሕናንንሳቶምን ኣብ ዝብል መርገጽ ክህሉ የብሉን።

Separating Religion and State-

english version

The relationship between the state and religion, between civil and religious authorities, and between secular and sacred codes of law will be the main issue of a constitution - making in post - dictatorship Eritrea.

What is important function of a constitution is to ensure peace and justice between all members of Eritrean diversity marked by deep religious divisions. Yet, in many parts of the world, the relationship between the state and religion continues to be one of the most difficult issues for constitution-builders to resolve. The specific

problems are unique to each case, but certain generalities often emerge.

In Eritrea religion has associated with national identity or with the foundational values of the community. Public opinion may be expressed through parties that are motivated by, or identified with, a particular religion, for example the present religious affiliated political organisation in the opposition camp are good examples.

Can the Eritrean situations give rise to demands for religions to be given specific constitutional status? There might be religious minorities who seek special protections, including the right to have personal matters governed by their own religious law, resulting in an asymmetrical constitutional framework. Such moves towards the constitutionalisation of religion are likely to be opposed by those who believe that religion is essentially a private matter of conscience or that differences are best accommodated by combining universal freedom of religion with symbolic recognition of the role of one or more religions in social and cultural life, to the declaration of the secular (non-religious) basis of the state.

In practice, it can be difficult to achieve agreement or compromise on these questions in the design of a constitutional text, in part because the issues involved concern matters of personal identity and deeply held principles that are not easily negotiated. Therefore, the question of whether and how religion should be incorporated—or, conversely, whether the state should be secular—should be carefully and contextually considered with reference to prevailing political, historical and cultural circumstances in Eritrea.

The Eritrean Forces for democratic change must discuss the various forms of religion–state relations that are possible in the development of democratic constitutions, and articulate circumstances and contexts in which constitution-makers may have to confront a demand for religion. Discussions concerned with religion -state relations in Eritrea need separation of state and religion, or constitutional models being secular and guaranteeing religious freedom.

Constitutional guarantees of religious freedom

Religion is a matter which lies solely between Man & his God. No one has the right to enforce someone to be a Christian or Muslim or any other. The act of the Eritrean people should declare that the state should not make laws prohibiting or allowing the establishment of religion as today's Eritrea under the dictatorship.

The past state- religion relation

Throughout history, many states have been based on a close alignment of religious and civil authorities, and almost every pre-modern society has based its understanding of legitimate political authority on divine origins. Emperor worship, combining theocracy with absolute monarchy, was a feature of ancient China, Egypt and Japan and many African and Arab countries. The city states of Greco-Roman antiquity had their own civic deities, priesthoods and shrines, and the institutions of religion were regarded as an integral part of the constitution of the state.

Modern state - religion relations

Today, religious freedom and freedom from religious coercion are universally recognized principles of democracy. No state can today be regarded as free unless it guarantees freedom of religious belief and practice, including the freedom of religious minorities and of dissenters.

This historical recognition of religious freedom as an international norm— together with the recognition of other rights such as freedom of expression, due process of law and freedom from discrimination— establishes certain baselines in the constitutional relationship between the state and religion. A liberal democratic state cannot (a) forbid peaceful religious expression so long as this does not disturb public

order or infringe the rights of others; (b) enforce unity or compliance in matters of religious faith or practice; or (c) punish or discriminate against people on account of their religious beliefs or identity. These baselines necessarily provide for some autonomy and pluralism in matters of religion, excluding both the repression of religion by the state (state atheism) and state compulsion in religious matters (state theocracy). Nevertheless, they leave a wide latitude for different modes of religion–state relations at the constitutional level, which are discussed in the following sections.

Continues.....

ዝተወከሰክዎም ጽሑፋት

1. Universal Human Rights/ UN Documents
2. International Conventions
3. EGDI, Learning in Development Co-operation
4. EGDI, Dialogue in Pursuit of Development
5. Terry Eagleton, The Idea of Culture
6. Thomas Hammerberg, Social Rättvisa